

DE BEKORING VAN DE TRADITIE KABUKI

Shini-e ("Beeld voor de doden")

Bekeerd tot het Kabuki-theater onderneemt Johan Thielemans een initiatietocht door werkelijkheid en schijn. Onderweg krijgt hij af te rekenen met onnagata's en krijgsheren, operadiva's en Bunraku-poppen, shamisen-spelers en Brecht. In een verschrikkelijke sneeuwstorm vloeien heden en verleden door elkaar. Geisha's spelen popmuziek. Mishima speelt in een klucht. Waaiers worden zwaarden en toegangspoorten verdwijnen in het niet. Maar negen onzichtbare knechten voeren hem tot dicht bij de kern : op een magisch moment ontdekt hij de kracht van de traditie.

*Een steen,
een vijver.
Plons.
Concentrische cirkels.
Maar de steen is verdwenen.*

Eerste cirkel

De krijgshere heeft in de veldslag een jongeman gedood, en komt nu het vreselijke verhaal aan zijn vrouw vertellen. Hij neemt zijn waaier. Eén ogenblik wordt die het zwaard dat uit de schede wordt getrokken. In zijn epische vertelling spreekt de krijgshere de jongeman toe. Drie gebaren met de waaier als waaier : "Met dit instrument gaf ik hem tekens, zo, en zo, en zo". Dan stoot hij de jongeman van zijn paard. De waaier valt op de plankenvloer : het vallend lichaam. Achter een

heuvel verschijnt tenslotte een soldaat en de rood-gouden waaier, opgevouwen voor het gelaat van de verteller, golft als de lijn van de horizon.

Dat is *Kabuki*, een theatervorm waarin de mensen en dingen nooit zijn wat ze schijnen, maar alles alles kan betekenen. De gebaren zijn simpel en suggestief. Hun betekenis geven ze echter slechts prijs aan de toeschouwer die niet alleen ziet maar ook kan lezen wat er op de scène gebeurt.

Tweede cirkel

Twee paar mouwen : in een kluchtige scène, zingt een dronken knecht over mensen die zeewater scheppen om zout te winnen. Om dit duidelijk te maken spreidt hij zijn armen en laat hij de brede mouwen van zijn kimono van

links naar rechts bewegen. Zoutwinning. In een ander poëtisch tafereel, waarin een acteur vermomd, getransformeerd tot vrouw, het leven van een verstoten geliefde uitbeeldt, bewegen de sierlijke, wijde panden van de kimono weer van links naar rechts. Andermaal betekent dit : zoutwinning. De gebaren zijn dus deel van een code. De toeschouwer ligt op vinkeslag, kijkt, vermoedt, volgt en ziet voor zijn ogen het lichaam en de attributen van de ander tot tekens worden. Tekens die verglijden, grillig in hun opeenvolging, verrassend in hun wisseling.

Zo ontstaat er een spanningsveld tussen realisme en stilering. Realistisch is dit theater wanneer het een vrouwenrol vertolken laat door een man. Om die illusie te creëren maakt de acteur zich een reeks uitwendige tekens ei-